

Η Τέχνη και η Αρχιτεκτονική

Στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσω να ερμηνεύσω την αντίληψη ότι η Αρχιτεκτονική εξυπηρετώντας οικιστικές ανάγκες όταν προσανατολίζεται στον τομέα της κατοικίας, ή κοινωνικές, πολιτικές, και πολιτιστικές ανάγκες όταν προσανατολίζεται σε κτίρια κοινής ωφέλειας και ενδιαφέροντος, και επειδή είναι δεμένη με την ύλη δηλαδή τα υλικά με τα οποία κατασκευάζεται το οικοδόμημα, την μηχανική και μηχανολογική υποστήριξή του, δεν μπορεί να δώσει ελεύθερες δημιουργίες, όπως δίνουν η ζωγραφική, η γλυπτική, η ποίηση, και η μουσική.

Αυτό βεβαίως είναι ένας μύθος, και η Αρχιτεκτονική θα έπρεπε να τοποθετηθεί στην κορυφή των τεχνών ίσως και για ένα μόνο από τους παρακάτω λόγους.

1. Το Αρχιτεκτόνημα αν και δεν αρνείται τον βασικό του προορισμό που είναι η εξυπηρέτηση των πάσης φύσης αναγκών τόσο του ατόμου, όσο και του συνόλου, είναι προϊόν δημιουργίας, εκ του μηδενός, όπως και ένας πίνακας ζωγραφικής, που παράγεται πάνω σε ένα λευκό καμβά, ένα γλυπτό που σμιλεύεται σε ένα μάρμαρο, και ένα μουσικό κομμάτι που συντίθεται σε ένα κενό πεντάγραμμο χαρτί. Απευθύνεται και εκτίθεται στο μάτι και την κρίση πλήθους ανθρώπων με διαφορετικό κοινωνικό, οικονομικό και πολιτισμικό υπόβαθρο, και παράγει αισθητικό συναίσθημα. Ένα ωραίο κτίριο αναβαθμίζει τον γύρο από αυτό χώρο, τέρπει το μάτι, προκαλεί ευφορία, και γενικά ανάλογα με τον προορισμό του σηματοδοτεί, και εκφράζει μία εποχή. Σε γενικές γραμμές, χαράζει την ύπαρξη του στο χρόνο. Ένα άσχημο αρχιτεκτόνημα, υποβαθμίζει την γύρω από αυτό περιοχή, προκαλεί απέχθεια, και γενικά δεν εξυπηρετεί το σκοπό για τον οποίο δημιουργήθηκε. Το ίδιο συμβαίνει και με τις άλλες τέχνες, όπως ένα κακό μουσικό κομμάτι, που δεν παράγει αρμονία, δεν τέρπει την αίσθηση της ακοής, και δημιουργεί δυσφορία. Πολλές φορές δε δημιουργεί αρνητική ψυχολογική φόρτιση. Για να μη επεκταθώ παραπάνω τα ίδια συμβαίνουν και με ένα κακό, και άτεχνο πίνακα ζωγραφικής, ένα γλυπτό, ή ένα ποίημα.

2. Το αρχιτεκτόνημα όπως και οποιασδήποτε άλλης μορφής τέχνη, δημιουργεί κουλτούρα. Εκφράζει την εποχή του, τις τάσεις του κοινωνικού συνόλου, και το επίπεδο πολιτισμού, μέσα στο οποίο έχει παραχθεί. Ποια η διαφορά σε επίπεδο τέχνης και αρμονίας μεταξύ του Παρθενώνα, και του Ερμή του Πραξιτέλη;. Και τα δύο προβάλλουν το ωραίο, αν και παράλληλα έχουν παραχθεί για διαφορετικό σκοπό. Υπάρχει όμως μια διαφορά την οποία αισθάνομαι ότι πρέπει να αναφέρω. Ο Παρθενώνας χαρακτηρίζει το υπόβαθρο μια εποχής και σηματοδοτεί μια πόλη, ενώ ο Ερμής αν και αυτός χαρακτηρίζει το υπόβαθρο της εποχής του, σηματοδοτεί τον Δημιουργό του. Πόσες φορές ακούσαμε να λέγεται { ο Παρθενώνας του Ικτίνου } ή { η Αγία Σοφία του Ανθέμιου και του Ισίδωρου }, και τα δύο αυτά δημιουργήματα, όπως και πολλά αλλά αναφέρονται με το όνομα της πόλης που τα φιλοξενεί.

Μόνο τον τελευταίο αιώνα άρχισαν τα αρχιτεκτονήματα να συνδέονται με το όνομα του εμπνευστή και δημιουργού τους, αλλά παράλληλα και το όνομα του δημιουργού να συνδέεται με το όνομα της πόλης που φιλοξενεί το δημιούργημα του, ή και αντίστροφα. Όπως για παράδειγμα λέγεται πλέον η Βαρκελώνη του Gaudy, η πυραμίδα στο Λούβρο του Pei, (εδώ έχουμε διπλή ταύτιση), και για να πάμε στα δικά μας, [το στέγαστρο του Calatrava στο Ολυμπιακό στάδιο της Αθήνας].

3. Το Αρχιτεκτόνημα έχει τόπο, και εδράζεται σταθερά σε συγκεκριμένη τοποθεσία, σηματοδοτώντας την περιοχή, από την οποία προσδιορίζεται και την οποία προσδιορίζει. Εδώ έχουμε λοιπόν μία αμφίδρομη ταυτότητα, η οποία γοητεύει και γοητεύεται, αν βεβαίως πρόκειται περί έντεχνου έργου, το οποίο σέβεται το περιβάλλον του και εναρμονίζεται με αυτό. Αντίθετα, ένα μουσικό κομμάτι, εκφράζει κουλτούρα, και εποχή, και μπορεί να κινείται σε όλη τη γηνη σφαίρα, να τέρπει και άλλες κουλτούρες, έχει επίσης την δυνατότητα πρόσβασης, σε κάθε κάτοικο αυτού του πλανήτη, μέσω των ερτζιανών κυμάτων. Ενώ το Αρχιτεκτόνημα μειονεκτεί ως προς την ευρύτητα διάδοσής του. Όμως έχει καλλιτεχνικό βάρος, διάρκεια στο χρόνο, και με την παρουσία του επιβάλλει κουλτούρα.

4. Η Αρχιτεκτονική σμιλεύει το μάρμαρο, όπως και η γλυπτική, όμως το ένα αποτελεί το βάθρο πάνω στο οποίο εδράζεται το άγαλμα, και τα δύο συνυπάρχουν, και αποτελούν ενιαίο σύνολο σε ένα αρμονικό χορό. Η αρχιτεκτονική διαμορφώνει το χώρο στον οποίο θα προβληθεί το γλυπτό, και εδώ ο καλλιτέχνης αρχιτέκτων καλείται μέσω του περιβάλλοντα χώρου, να αναδείξει το καλλιτέχνημα του γλύπτη, ή μέσα από ένα δωμάτιο λειτουργικά και αισθητικά διαμορφωμένο, να

προβάλλει και να αναδείξει ένα ή πολλούς πίνακες ζωγραφικής.

Σε αντίθεση με τη ζωγραφική η Αρχιτεκτονική χρησιμοποιεί χρώματα σε μεγάλες επιφάνειες, και επιδρά διαφορετικά από τον ζωγράφο που τα χρησιμοποιεί σε πίνακες μικρών διαστάσεων.

Και οι δύο εκφράζουν βασικά το συναίσθημα, ο κάθε ένας όμως με τον δικό του τρόπο.

Χρήστος Κονταρούδης